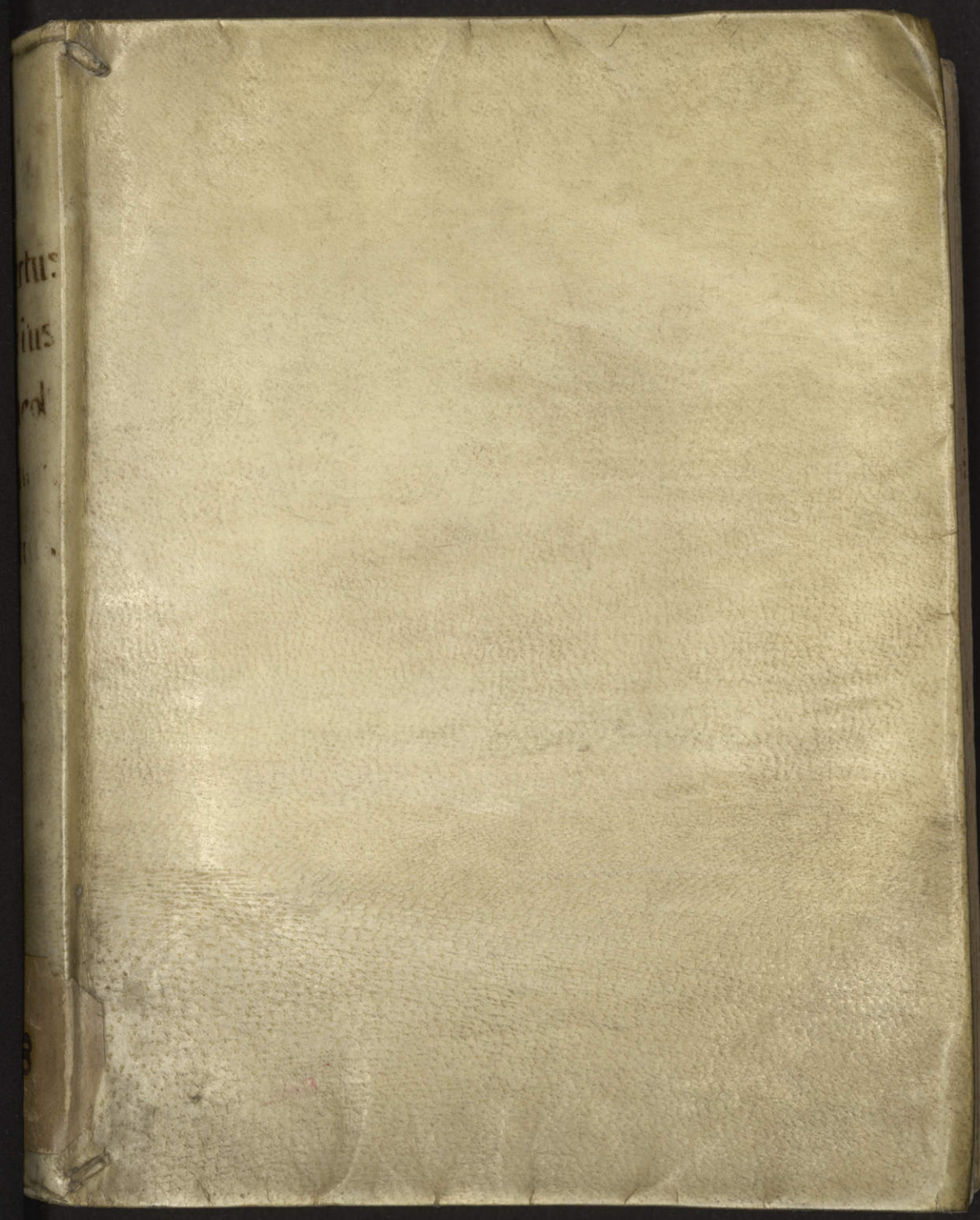
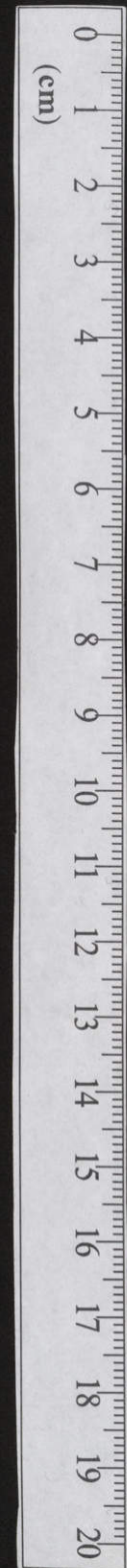

colorchecker CLASSIC

x-rite

mm

Albertus

Maximus

Mathed

A. M. M.

de

de

no

1818

618

tu:
us
ed

~~1107~~

~~27992~~

XV. Sieck.

618

Table Des ouvrages Continus dans ce Recueil.

Michaeli Alberti De memoria artificiali lib.
pag. I. ~~110~~

ars memoriae et oblivionis auctore adamo Brucio
pag. 13.

Ejusdem nomenclator memoriarum. pag. 82.

arte memorativae Mathaeoli tractatus cum nonnullis
plinii et gordani documentis. pag. 117.

Joenix petri Tomatii memoria magistri. pag. 125.

jacobi publicii in arte memoriae lib. pag. 141.

Handwritten text at the top of the page, including a date and possibly a name or title, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

- Handwritten entry 1: ... page 1.
- Handwritten entry 2: ... page 2.
- Handwritten entry 3: ... page 3.
- Handwritten entry 4: ... page 4.
- Handwritten entry 5: ... page 5.
- Handwritten entry 6: ... page 6.
- Handwritten entry 7: ... page 7.

Johannis Michaelis Alberti carrariensis de omnibus
Ingeniis auge de memorie: ad præstatiſſimū
Virum Aloūſſum Maudentem Incl̄yri Venetorum Senatus Se
cretarium libellus foeliciter incipit.

Ique tibi debeo: respicias Clarissime Alo
uisi: nullius profecto momenti erunt
munuscula nostra: ei enim: cui cūcta debeam: nulla
merces digna rependi potest: Verum si qualia ea
sint inspexeris: si quo animo data sint libeat intue
ri: hoc negocium tuo patronatu non indignum iudicabis: Script
mus enim de nutrienda memoria breuem tractatulum: necessaria
quidem (ni fallor) continentem: precipuaq; subsidia: que ppagare
alii scriptores noluerē conscripsimus: hunc ad te quidem mitto:
cui tamen et memoria: et ratio: et integritas abunde suppetit. Sed
tua gratia hec ceteris imptio: Neq; q̄q; Veneti senatus secreta tra
ctes: hunc secreto tenendum: sed prius corrigendum: mox propa
gandum ceteris. Bene Vale: et tui Michaelis Carrariēſis memo
esto: qui omnium memor esse soles.

Libri Vnici de memoria Incipit Cap. primum

Emoria inter diuina humane nature commoda
Teste meo seneca: primum sibi locum usurpa
uit: Nam multa legere studiosis facile: multa
quoq; itelligere bono: atq; exercitato igenio nō
difficile est: Verum ea congerere: et in scrinio
memorie conseruare ita: ut non effluant necessa
rium: ac precipuum est humane uite bonum: ut

testatur Plinius libro septimo cap. xxiiii. Quis enim non admittitur: quod Cicero dicit secundo ad herenium: quarūq; aut legerimus: aut audiuerimus ipso ordine reddere: ut propemodum nihil nostra interſit a medio: an a calce: an ab exordio icipiāmus: aut q̄s non admiretur Carneadem grecum: bibliotece qui uolumina memoriter legentis more representauit. at ne huic nostre etati inuideamus Franciscus foscari dux Venetiarum inclitus tanta memoria fuit: ut quecūq; toto sui regni tempore egerit dixeritq;: ea cum esset opportunum repeta: hominumq; nomina: et tempora quibus

ea gerebantur sine discrimine cōmemoraret: eiusdē quoq; senātus
 Senator clarissimus Dominicus Georgio tenacissimā memoriā
 sapientie uberrime cōpulauit. In porandis enim causis: et multos
 audire aduersarios: et eis ipso rerum ordine seruato respondere so
 let. Cyrus omnes suos milites nominatim appellabat. mitridates
 duarum et uiginti gentium rex totidem linguis absq; interprete:
 et audiebat: et alloquebatur. Cyrum igitur Frāciseo: Mitridatem
 Dominico comparemus: et inueniemus habere tpa nostra: quo su
 perbiant nihilq; p̄fictis se inferiora putent. Igitur iis quibus
 non est tam precipua memoria laborare oportet ut eā assequātur
 sine qua uix in uirum excellentem quisq; emergit: fieri enim solet
 ut q̄tum quisq; memoria em̄neat: tantum eniteat et sapientia: nisi
 sit somnolentus atq; ociosus. Poete enim nō abre sapientiam mel
 morie siliam finxerunt: et rectissime Afrantus de gignenda comp
 andaq; sapientia scripsit hiis uersibus. *Vsus me genuit: mater
 peperit memoria. Sophiam me uocant greci: Vos Sapiētiā. Quo
 igitur Ingento ea acquiri: augetiq; possit hoc nostri opis loco di
 seramus* ¶ Placuisse constat Ciceroni memoriā habere quiddā
 artificii: et non omnem a natura p̄fiscisci: Sic igitur et nos prius
 de artificiosa memoria: que locis: imaginibusq; constat agamus.
 postea doceamus quo medicamine et acquiri ac solidari possit:
 et breuia quidem sed clara: et expertissima ponemus. ¶ Localē
 memoriā primus omnium inuenisse traditur Simonides medi
 cus: Verum inuentam multo diligentius excoluisse Metiodorus.
 Sunt autem: ut Aristotili placet duo actus memoratiōis: memo
 ria. s. et remniscētia: q̄ā remniscētia respiciat ea q̄bus sumus
 oblii: sitq; extinatiue uirtutis officium: non principaliter me
 moratiue: ut Aucrois: et Albertus in suis tractaculis uoluerē:
 hec autem sine presentia obiecti in homine solo est. Nam cum
 obiecti presentia etiam reperitur in brutis: ut dicit Aristo. et in ca
 ne uenatico satis patet. ¶ Memoria est retētiō ymaginum prius
 ab anima perceptarum: que tamen neq; utilis est: nisi et omnes re
 tineat: et eo ordine quo eas concepit reddat. hec uero neq; presen
 tium neq; futurorum est. sed ut dicit Aristotiles preteritorum tātū
 Igitur si philosophorum sententias interius perscrutemur ad me
 morandum quattuor motus concurrunt. ¶ Primum est motus

Spirituum qui a cogitativa ad memorativa in figuras transportat 2-

¶ Alterum est pictura fixioq; figurarum in ipsa memorativa.

¶ Tertium est reportatio earum a spiritibus a memorativa ad cogitativam. ¶ Quartum illa est actio qua eas cogitativa recogno-

scit: que proprie est memorari. ad cuiuslibet harum quattuor reru defectum necesse est deficere et memoratiõem: Quapp Isaac Salamonis filius bene memoriam diffiniuit; Quod sit apprehensio in anima existentium rerum cum indagatiõne et inquisitione: Veru de ea copiosius hic agemus ubi de medicinalibus auxiliis fiet me-
tio. Nunc: artificio prius memoriã instituentes: que oppor-
teat de se prestare uolentem memorari prescribemus: Sunt enim
precepta .xx.

¶ Primum est: ut quecunq; sequuturi sumus stu-
dia ea prestantissima pulcherimaq; diiudicemus: in hocq; nos seli-
ces iudicemus: si eam disciplinam abunde fuerimus consequuti:
neq; omnem audiemus preceptorem: sed excelentem dumtaxat.
qualem non modo laudare: sed etiam cogamur admirari: In qua
re profundissime sapientie consiliã fuit Philippi Macedonis: qui
prima etiam rudimenta litterarum uoluit Alexandrum ab Aristo-
tile doceri: sic enim fieri solet: ut cum preceptorem discipulus qua-
si animiatq; ingenii patrem ueneratur: dum eius graues miratur
sententias Errigatur in animo appetitus sitisq; discendi: qui gene-
rosi inuidia appellari solet: q̄ plurimum ad perficiẽdũ habet iuu-
menti. Recte ergo Cicero scripsit secundo ad hereniũ: que in pue-
ricia suscipiuntur recte reminisci: quia nulla nisi re noua et admi-
rabilli commouetur animus: quod scripsit: et Commentator hiis
uerbis. homo memoratur multoniens quod fecit in puericia bona
rememoratiõem: quia illa etas multũ amat formas et figuras et mul-
tum eis delectatur: figuntur igitur in eis bene et propterea difficile
dimittuntur: hãc ob rem omnium sapientum dux optimus Aristo-
tiles scientiam de anima bonum honorabile in principio sermõis
nuncupauit: ut excitaret ingenium: q̄ ea bona precipue desiderari
soleant. Caueant igitur parentes: ne illis filios dedant stu-
diis: que ingrata illis esse cognouerint.

¶ Alterum est
ut eam scientiam difficilem perpaucisq; bene cognitam exi-
siment. Sed illiuisse sententias ambiguas: quas extricare per
pauci homines norint: cõsurgere oportet ingentiũ: oportebitq; ut

a.ii.

Memorie diffin

in eas penetret: hec uerò animi erectio memorie perutilis est.

¶ Tertium est: ut siue audiat: siue legat tota id faciat attentione: omnesq; animi uires cõgreget: neq; eas sparsim errare patiatur: que enim attẽtius didicerimus ea nõ facile dilabẽtur: hic enim fit: ut Aristotiles dicit: ut in loco: que semel attente audita sunt lógius in memoria permaneant: q̃ que cum negligentia sunt multotiens audita. Recte itaq; Plato in principio thymei probum auditorem sub silentio scripsit: mentem: atq; aures comparare. Ille enim teste tuo Cicerone est docilis auditor: qui attẽte paratus est audire: quasi actus actiuorum in disposito patiente esse conueniat. Attentio enim mentem ad doctrinam bene disponit. Cõseruari nequeũt nisi que preintellecta sunt: Nam et a Gorgia sapiẽter est dictum: et a meo Terentio sapientius repetitum: Vbi intenderis ingenium ualet. **¶** Quartum est: ut que multa collecturi sumus: q̃tum fieri potest ad paucitatem: breuitatemq; reducamus. Nam ut patet si topichorum uniuersales propositiones in memoria habuerimus: facile erit ex eis ad particulares materias argumenta formare. Vgo namq; in didascalione dixit: aliter adiscentem pcedere: aliter memoraturum. Ille enim qui discit: genus seccat in species: et eas rursus in alias: usq; ad specialissima. memorantem autẽ oportet multitudinem colligere in unum: aut saltẽ in pauca. Habet. n. ois oratio super quam fondetur basim .eam decet notare: et conclusiõem quã ex ea deduxit modũ autẽ deductiõis facile q; in memoria reuocabit: si basim ipsã: cõclusiõemq; tenebit: nã et Gallienus primo tegni Cap. primo: facile inquit omnia memorabilia sunt ex termini dissolutione. **¶** Quintum est: ut rerum ordo ante omnia diligat: ut si tertium uerbi gratia canonem collecturi sumus: sciamus duas et. xx. fen. esse: earũq; ordinem ab ipso corpore hois receptum. Primam fen in tractatus sectam: comprehendemus. Primũ deinceps tractatũ in capitula: capitulũ in cõclusiones seccabimus: et sic earũ ordinẽ cõstruemus: et ipse doctrine ordo dabit ordinẽ: quia prior in alteram ordinatur. **¶** Sextum est: quod a Cicerõe et. M. fabio. Quintiliano est traditum: ut singula sepe repetantur: ueluti: ut in priore exemplo uersetur: cum post primum capitulũ alterum didicerimus: et primũ: et secundum animo repetamus: cũ didicerimus tertiu: et primum: et alterũ cum tertio nihilominus repetemus: atq; ita deinceps: donec totum tractatum teneamus.

¶ Septimũ est: ut cum multa complecti uolumus: ea membratim

seccemus. Nam dicit in rethoricis Marcianus. ne confusa multi
tudo ebetet memoriam id fieri decere. ¶ Octauū quod Boetius
docuit in suo de scolastica disciplina: Erit frēquēs ac diuturna de
eadem re cogitatio: atq; disputatio. Nam si disserendo aut capias
aduersarium: aut capiaris ita: ut aut laudem assequaris: aut uinpe
rium. inscribetur id ipsum demum ita in animo: ut nequeas etiam
si uolueris obliterare. que precipue cum obprobrio: et erubescen
tia discuntur fixiora sunt; camq; ob causam mens tenacissima est
iniuriarum. Mira igitur laus fuit Cesaris: qui nullarū rerum nisi
iniuriarum immemor fuit. p̄derit igitur uersari cum hominibus
consimilium studiorum: et de eis assidue disputare. Nihil .n. me
moria perdit; nisi ad quod sepe non respexit: ut ait Seneca quarto
de beneficiis. Et Vgo principium in lectione scribit esse considera
tionem et confirmationem in meditatione. Verbum etiam Aristo.
est. meditationes memoriam saluare. est autē meditari aliquid mul
totiens speculari: non ut ipsum est: sed ut ymago alicuius: et apud
Ptolomeum in principio almagesti. meditatio ueritatis est clauis.
¶ Nonum est: quod Beatus Thomas imperat in epistola ad fra
trem studentem: ut per ea: que non intelligimus nō uolitemus: sed
ea prius intelligamus: q̄ curramus i posteriora: neq; ita curandū
est: ut multa legamus: q̄ ut multa intelligamus. ¶ Decimū est:
quod Quintilianus auctoritate Platonis scripsit libro xi. de insti
tutione oratoris. ut. s. non obsint memorie littere: ne que scriptis
repositimus uelut custodita desinamus: et litterarum securitate dī
mittamus. ¶ Undecimum quod idemptidem Quintiliani est: ut
ciborum bona digestio procuretur: ut que obsunt memorie fugia
mus: que ei conferunt in usu sint: de quibus suo loco (q̄tum satis
est) tractabimus. ¶ Duodecimum est: ut animum ab aliis cogita
tionibus: q̄tum fieri potest liberemus. solent enim ea precipue gra
tia bene memorari religiosi: ut Gordonio placuit: quia positi in so
litudine minus uariis cogitationibus distrahūtur. ¶ Tertiumde
cimum est: ut si fieri potest ea non solū audiamus: sed et uideamus
que in memoria habenda sunt. dicit enim Aristotiles; quod semel
uidentes magis memorantur: q̄ easdem multotiens audiētes. pro
p̄terea consulebat Guido pater meus: ut simplicia: que legēdo dī
sceremus etiam oculis si fieri posset aspiceremus: sic enim fieri so
let: ut non facile effluereat. ¶ Quartumdecimum est: ut de rebus

singulis interrogati non confestim: et absq; meditatione respódeamus: sed prius queramus per arculam memorię nostre: qđ: qualis terq; sit respondédum: quia damascenus particula secunda aphorismo quarto dicit. Si interrogatus semp uelociter respódeas dubitandus es. in cuius comento dicit Remigius: quia responsionem subitam inconsideratam esse oportet. Nemo auté absq; confideratione potest esse precipuus. ¶ Quintum decimum est ut quia teste Quintiliano libro primo. non potest abnegari differentiarum. Alterúq; altero plus posse nemo dubitat: metiatur unus quisq; uires suas: et ut dicit Paulus apostolus probet se ipsum: tantumq; ingerat memorię suę: qđum ea capere: et tenere potest. ueluti stomachum inutile est supra eius uires onerare: sed tantum conuenit accipere: qđum potest concoquere: et propter hoc non impinguatur corpus gulosi: quia quod comeditur non nutrit: nisi digeratur. Ita qđ dicitur: nisi retineatur parum prodest: cum de hiis: qđ legimus: aut uidimus id solum scire uideamur: quod memoriter scimus. adduci posset illud Oratii carmen. Summite materiam uestris: qui scribitis equam Viribus: uersate diu: quid ferre recuset quid ualeant humeri. quod si altero peccádum est: me cōsultores: tutius est minus: qđ nimis accipere. Verú in utinam stomachi similitudinē uersetur. si quis qđum oportet retinere non ualeat: numerú multiplicet: et continuam imminuat qđtatem. ¶ Decimum sextum est stomachus: et ingenium uaporibus non obtenebratum: et oia tenet silentiú. Igitur cōticinta: et matutini galli cātus eligatur: curemusq; ne temporum rationem fortunę motus infrigat: quomimus: quas decreuimus studio horas in eo non absoluamus. Nam si Cęsar Augustus in bello Mutinensi legere quotidie: et scribere solebat. si Iulius Cęsar: que die gesserat. cum orbem pacauit: ea noctu furtiuis lucubrationibus scribebat: et precipue tanta cū elegantia: ut a Quintiliano libro decimo cap. primo Mire laudetur: Quid obsecro poterit: quid inq; poterit urbano ocio internenire: quod nos a studio abducatur litterarum. ¶ Decimum septimum ē: ut lucra quotidiana unusq; recenscat: quotidieq; cogitet: quid didicerit noui: quid uel lucratus sit: proderit. n. plurimum ad pficiendam. Sapiens censorinus Cato qđquid die fecisset: et legisset: dixissetq; uesperis commemorabat. Socrates etiam id tēpore perdidit

se se putabat: quo sibi: aut aliis nō profuisset. Recensceamus igit̃
et nos diurnos labores nostros: ut nobis demum: et posteritati pro
desse ualeamus. ¶ Decimumoctauum est: ut incipiamus adhuc
paruuli memoriā exercere: hec. n. ueluti gladius: nisi exerceatur
rubigine consumitur: Erit igitur hec parentum: et preceptorū dili
gētia: ut prima etas exerceatur. Nām quo fuerit imbuta recena
seruabit odorem: Testa diu: et ueluti de cibo prediximus Ita puu
lis pauca didicisse sat erit: cūq; adolescent: et discēdorū copia cre
scat: neq; tamē: ut placuit Quintillano: flagellis: aut uerberibus
cogantur: sed preponantur premia: laudesq; pro meritis: in loco
et supra merita afferantur. ¶ Decimūnonum est: ut si laxādu
sit animus: quo postea integrior: fortiorq; consurgat. non in ob
scenis rebns uerfet: sed mutato id fiat studio. Remittere. n. animū
q̃ amittere melius est: ut scribit Ausonius. aut ergo ad litteralia
alia studia transeundum est: aut ad musicalia exercitia: que: ut au
ctor est Emilius probus grecis in magno honore erant: ap̃d nos
quoq; non cōtemptui habentur. Sed sunt: qui ludere malint: quod
pati ēt possem: si honestus sit lusus. si sine fraude. si sine iureiurā
do. si breuis. si premia: aut nulla: aut exigua proponantur. ad sym
bolū magis: q̃ ad ditandum accōmodata: neq; taxilli interueniāt:
aut alius huiuscemodi lusus: in quo plus iuris fortūa habeat: q̃ in
genium. Exercent. n. et ludi memoriā. Scuola aliquādo ludo
xii. scruporum lusit: cūq; prior calculum pmouisset: essetq; uictus
dum rus tendit reperito totius certaminis ordine quo loco errasset
recordatus ad eum reddiit: qui cum luserat. isq; ita factum esse cō
fessus est: faciāt idem et nostri interdum adolescentes: Verū neq;
diuturna: neq; frequens sit ea exercitatio: neq; ea hora: que studiis
debetur: moxq; confirmato ingenio reuolēt ad studia. ¶ Vigessi
mum est: ut nō anteq̃ deceat a preceptoribus distrahantur. Ait. n.
Hieronimus se credere p̃ multos in uiros claros euadere potuist
se: nisi prius discipulos esse p̃duisset: q̃ sapere cepissent. Tam diu
igitur preceptorem audiemus: q̃ diu eo preceptore nos pficere in
telligemus. Itaq; eum: ut ingenii patrem uenerabimur: lateri ad i
heremus: ut et Cicero dicit. quoad fieri poterit: et licebit ab eius
latere nunq̃ discedemus: quippe: ut fiamus eius presētia doctiores
nullusq; sit tam durus baculus: qui nos ab eo reppellat. proderit
tamen uicissim: que didicerimus alios docere: proderit et dictare:

21.

*paruuli ut
exerceantur.*

Lusus qualis

castigatio
quodlibet.

ordo

simile

et declarare: et interrogare: et respondere. Dubitareque de singulis: dum id sine ratione non fiat non erit inutile: et optare: ut quoti die aliquid excudamus: quod sit perpetuo nostrum: neque id Plinii in epistolis nos lateat: quod alia omnia alium atque alium patronum post nos habitura sunt. Castigarique non modo non egre ferat: sed amere et uicissim castigare assuescat. Verum in castigatione modus habendus est, ne scilicet uituperatio: aut castigati infamia fiat: sed mitius honestius: clariusque quam fieri possit. Intelligat magna te eius pietate ductum: ut errata castiges. Hec sunt quidem: nisi fallor: precepta discendi: que si diligenter obseruabuntur potuisse plurimum adulescentibus omnibus poterunt obesse nullis. ¶ Nunc de artificio sagamus memoria: quod faciemus ubi precepta reminiscencie ab Aristotelle collecta prius scripserim. Sunt autem quinque. ¶ Primum est ordo: et reminiscibilium consequentia. cum eam didicerimus ex ordine cum conexione: et dependentia si aliquo eorum erimus obliti facile repetito ordine reminisci poterimus. Scito enim antecedere facile sciemus et consequens: et deperditum inueniemus: Recte igitur dicit philosophus. Que bene inuicem ordinata sunt bene reminiscibilia: que uero male grauer: Nam quo ordine prius res apprehense sunt: et considerate ab anima eo ordine se habent motus hoc est impressioes facte ab anima. Motuum autem ordo: et consequentia causa est reminiscendi ex primo. non motu reminiscimur secundum: hoc autem patet in pueris primo adscendentibus alphabetum: qui ipso litterarum ordine reddere interdum sciunt: ordine uero commutato non sciunt: unde et precipere solemus: ut repetant principia: et per ea descedant. ¶ Alterum est: ut et uno simili in suum simile prouehamur. ut si herodoti obliuiscamur de Tito liuio recordati latine hystorie patre: in grece hystorie patrem herodotum producemur. ¶ Tertium est: ut contraria recogitemus. per ea. non in loco docemur ea: quorum obliti sumus contraria: ut memores hectoris reminiscimur achilis. ¶ Quartum est: ut loci ubi res tractata est: temporis quoque reminiscamur. sic et pro se et causa per quam ea fecimus reminisci conuenit: Vnde beatus Augustinus, sua peccata recogitare uolenti hec recedere precipit. locus. non apud aristoteli principium est reminiscendi. ¶ Quintum preceptum est: ut a perpetua res repetat. ut si saginam memoriam habere uelimus: ad dionisio syracusano recogitemus quod ut auctor est Iustinus pre sagina uisum perdidit. si caballum equum recedamus: aut doloris capitis: quo sepe propter ebrietate affligitur: aut

alicuius rei similis: ex qua facile reminiscētia nascetur. Verum cū
de figuris erit oratio: plura: que ad hanc rem pertinent afferemus.
Iam de memoria incohemus. ¶ Artificioſa memoria: ut Cicero
dicit ſecūdo ad hereniū: ex locis: ueluti ex cera; aut tabella; et ima
ginibus: ueluti figuris litterarum conſtat: Sic enim fieri poteſt: ut
que accepimus quaſi legeates reddamus: neq; multam interſit an
a uertice au a calce incipiamus: locos ipſos ordinatos eſſe oportet.
Nam ſi in eis confuſio ſit: confundātur omnia neceſſe eſt. multos
etiam eos eſſe decet: ut multa locari eadem exercitatione poſſint.
¶ Cicero cētum eos ſatis eſſe iudicauit. Beatus Thomas plures
habendos conſuluit. hos multi uariis artibus queſiere: Metiodorus
in ſignis duodecim; p que ſol meat: tercenos: et ſexagenos inuēit
locos. q; tot gradibus apud aſtologos obliquus ille circulus ſecca
ri ſoleat. Verum auctore Quintiliano. Vanitas fuit iſtius philoſo
phi: atq; iactatio in ſua memoria potius arte q̄ natura gloriantis.
Marcus Cicero familiarem domum effinxit: locis diſcretam mult
tis: placuitq; uiro illuſtri: ut inter locorū ſingula quinaria: uel ma
num auream: uel aliud quid diſcrimen ſingeremus: quo alter ab al
tero ſecernatur: in eisq; immobilem ordinem haberi: ut ſemp dex
tra et ingrediamur et egrediamur: ſingi enim figure poterūt: neq;
erit difficile: ut ſuis locis figantur. Guido pater meus ex animal
libus cepit locos ſuos: et corū ordinē ex alphabeto latino deduxit:
ut a ſingula littera unius animalis nomen incoharetur: perinde ac
ſi noīa hec ſint. Aſinus. Baſiliſcus. Canis. Draco. Elephas. Fau
nus Griph⁹. Hyrcus. Iuuēca. Leo. Mulus. Noctua. Ouis Pāthe
ra. Qualea. Rynecheron. Simia. Taurus. Tigris. Urfus xiſtus.
Philoſophus. Yena. Zacheus. hec ſingula in quinque locos di
uidebat: in caput: in anteriores pedes: in uētram: in posteriores pe
des. et in caudam. Nam hunc ordinem ipſa natura porrexit: neq;
confundi in eis enumerandis ingenium poteſt. ſic itaq; centum et
quodecim locos nactus: in eis rerū memorabilium ymagines ſcul
pebat: ac ēt in loquentis facie multa ingenio ſcribi precipiebat: in
capillis: in frōte: in oculis: ſicq; ſeorſum ad pedes deſcendi: mihi
uero facilimum uidetur: non modo centum ſed propemodum infi
nitos locos effingere: cū neminē lateat ſitus ciuitatis originalis:
Igitur cū p portā mens ingreditur: dum ſeccans ſe ad diuerſas
regiones: uias conſiderat: dūq; amicorum domos: edes deorū: pre
toria publica repetit miram locorum q̄tatem aſſequetur. Accedet

ad hoc potestas atria effingendi in quibus quālibet libeat numerum
locorum faciet: ut inscribi quecunq; uoluerit possint. de locis igitur
rur satis hec sint. ¶ Nunc de figuris disseramus. Earum quoque
exercitatio preceptis septem absoluetur. ¶ Primum est: ut aut
risum moueat figura: aut misericordiam aut admiratiōem. hec. n.
facit etiam puellas recordari: ut inquit Auicena sexto naturalium
particula quarta. facile enim inuenitur quecita figura que affectū
anime cōmouerit: exemplum hoc est. in ore asini rabidi caput An
tonii constituā moi sibus fere ossa cōfringi. cruorem effluere illū
auxilia petere. et passis palmis uociferare. fieri non poterit. ut cum
uoluerō non uideam hunc oculis mentis mee: et reddere Antonū
nesciā repetēti. ¶ Alterū ē. ut aut simile p simile aut p cōtrariū. si
gurem² aut p pprietatē. pmi exēplū est: ut si nomē Auicēne sim lo
caturus. Alicuius illustris medici nomen scribā: cuius aut par sit
aut paulo debitor auctoritas. secūdi exemplum est. si idem per in
docii medici nomen cum irrisiōe cōscripsero. si Tersitem p Achil
lem bonum per malum. informem per formosū annotauero. Exē
plum tertū est. si Ouidium per magnum nasam Platonem per hu
merum amplitudinem. Crispum per anulatos capillos. Ciceronē
per Gelasinū sculpsero. quin ipsa nominis origo. ipsa declinatio
facere ad tenendum aliquid potest. ¶ Tertium est ut a tenellis
unguiculis assuescamus locare: et cum quotidiana exercitacione
crescamus. quā etiam adultis prodesse solet ista doctrina. efficacior
quoque fiet habitus si quecūq; aut dicturi aut facturi sunt: sic loquent
quecūq; etiam inter confabulandum audiunt sic pingant. mores
gestus temporaq; sculpant. scio enim breui tempore sicut exercita
tissimi. ludere etiam prodest alterum cum altero: illum uincere qui
plura clarius ordinatius uelociusq; retulerit. ¶ Quartum est ut
omni quinario rerum signādarum repetamus a principio ea quę
signata: solet enim repetitio ad memoriā ualde conferre.

¶ Quintum est: ut que non sunt simpliciā ea per componentium
similitudines statuamus uerbi causa. qui memorari uoluerit hu
ius enunciationis. Cicero cum ortensio disputauit. Cicer le
gumen in orto fingam quod de orti sterilitate cōqueratur. sic. n.
et Cicer. Ciceronem et ortus ortensium: et querella disputationē
representat: Sic enim seruari solent: et capita legum: ut si locanda

6.
illa lex sit publicati semel testamēti fides. effingemus dicā testamē
talē patentē: cui quispiā cenam iniecerit: ut eius fides aboleretur.
ecce. publicati semel testamenti fides relegi poterit. Verū hec faci
lius fiet si assit doctrina et plena rerū memorādarū cognitio. neq;
desit consumpta. et inueterata exercitatio. nam et medicus medici/
nalibus et iureconsultus plebesitis facilius recordabitur. ¶ Sex
tum est ut Syllogismos redditori medium terminum precipue cō/
prehendamus. eo cogito modus figuraq; Syllogismi ipsum ordi/
nem priorum uerborum apportabit. neq; quicq; facilius capiē
ant tenetur: quia quo tempore aduersarius propositionem assum/
ptionem et conclusionem facit: dumq; eas approbat daturum ad fi/
gurandum ydeam medii termini longius spaciū: quo noto si ma/
teriam non ignores: si quo ferratur argumētum intellexeris: si lo/
gicos canones non nescias: errare nullo modo in reddendo potes
¶ Septimum est ut cum ignota barbaraq; nomina sumus serua/
turi: ea aut per quid simile aut per ipsas sillabas scribamus. Fiet
hic locus clarius exemplo si seruandus sit hic sermo. Cimergot
aender. primum considerare cōuenit utrum hii termini in lingua
nobis cognita quid significant id si contingant facilius scribentur
Perunt enim Cimergot apud germanos deū significare si id non
contingat alio fingemus ingenio lingua uernacula summitates ar/
borum cimme nuncupantur. Got apud illustres uenetos ciatum
representat: fingito igitur. Cimmam unam merzi in ciato. Ciatū
q; ad undas illidi et fluitare: et ne ultima perdatur terminatio: et
litteram et undarum confictū audiemus: sic Cimergot aender re/
legi facillimum est: hec sunt quidem nō inuilia memorandi: Verū
ego profecto subdubito: quod et Quintilianus scripsit: ut. s. hec
omnia id ipsum conferant si nomina eodem ordine quo sunt acce/
pta reddenda sunt: hoc fecit Simonides in conuiuuis quos cadens
atrium atriuerat: conferre etiam in reddendis sylogismis. Nam
et nos id fecimus. et alios uidimus factitantes. Verum hec minus
prodesse poterunt in eis ediscendis que sunt perpetue orationis:
Nam et sensus non eandem ymaginem quam res habent et diffi/
cile uerborū ordo seruari queat: q; preterea tot locos: tot ymagies

ne dicam habere: sed ne sperare quidem potest: ut quinque contra no-
uem secunde actionis libros notare et reddere confidat: quod illustris
orator. Dominicus Georgio singulis rebus proprias figuras ha-
beri posse confirmet: ut coniunctiue: conditionali: rationali: reli-
quisque particulis orationis proprii characteres affingantur. quin
accentus etiam posse signare constantissime affirmat: Quam esse
possibilem non abnegauerim: apud Auicenam: possibilitas est res
ampla: et ipse fortassis precipuus orator. Dominicum dico. id fa-
cit: qui reddere lecta: atque audita ipso et ordine sillabarum solet. mihi
certe nondum id exercitium contigit: multumque ego iam dubito
paucos esse homines: qui emergere in id culmen ualeant: etiam si
omnibus uiribus enitantur: Alii seccadam esse orationem in par-
ticulas censuere: eas postea prefigi. Verum aut singula locanda
sunt uerba: aut in eorum ordine reddendo errandum est. Quapp-
si iudicio bene ualeo oportet excogitare aliam rationem memorandi:
qua possumus potest esse pluribus: eaque tua gratia scribere: et publice
docere: que philosophi antiqui cellare maluerunt. id nos ingenue
faciemus: medicamina conscribentes: neque tamen negabimus: que
sunt hactenus scripta plurimum ad memoriam conferre: solent enim
nonnulli eis artibus multis notariis simul dictare: notare in qua
clausula sistant: cum ad alterum itur: ut reuerti sciant et sine postu-
latione sequi. fuit Iulius Cesar in hoc genere ostentationis dicta-
re et audire solebat epistolas rerum tantarum: quaternas pariter li-
brarum dictare: et si nihil ipse scriberet: septenas: quam rem non si-
guris sed naturali ingenii bonitate faciebat. hanc igitur arte queri-
temus: nam stultum est non optima queque sibi ad imitandum pre-
ponere: ut si eo pertingere non ualeamus: at propius: quod fieri potest
accedamus: Ad tam perfectam memoriam: et dispositione naturali
optima: et arte exquisitissima opus est: neque potest ars illam profici-
cere: quam natura ualde mancham genuisset: proderit illi tamen: red-
detque meliorem. Iam igitur rem incipiamus.

Capitulum secundum de medicinalibus auxiliis

Memoria Iohanne Scotto auctore secundo sententiarum distin-
ctione xxii. Pars est secunde portio anime. due sunt enim
eius portiones. ut per alteram deus cognoscatur: per alteram
Christus diligatur. huius partes tres sunt: Memoria: Intellectus: et Vo-

7.
luntas. Fuit autem inter philosophos non parua controuersia: in qua parte cerebri locaretur. Nam Aristoteles secundo de animalibus co-
surgere bonam memoriam censuit ex bono totius cerebri tempera-
mento: Verum Auicena et ferme doctissimus quisque arabs in ante-
riori cerebri uentriculo sensum comunem; extimatiua in media:
memoratiuam in postrema cellula posuere. sic conuenit: ut plurimum
inter medicos. Verum tamen Gallienus secundo tegni: cum signa
complexionis cerebri ponit per operationes sensuum interiorum.
facilitas inquit discendi signum est fluētis: hoc est humidi cerebri.
et bona memoria signum est permanentis: hoc est sicci. ipse igitur
signa positurus non anterioris tantum: aut medie: aut posterioris
celle cerebri: sed totius complexonem expressit: ac si memoratiua
in toto cerebro esset. Sic Aristoteles faciliter discētes raro bonā ha-
bere memoriā cēset. quod si in postrema cella memoriā: in anteri-
ori comunem sensum statuisset id quidem sepe posset contingere:
ut anterior humidus sit: postremus uero siccus: cum inter utrumque
unus uentriculus intercipiatur. Trusianus et ipse comunem se-
sum non in priori tantum cella: sed in toto posuit cerebro. Igitur
et de aliis potentiis consimiliter senserat. non ergo conuenit: in qua
parte sit cerebri: sed in postrema existere comunes philosophi rati
sunt. **C** Solent et morbi memoriam interdum auferre. interdum
corrumperere. Interdum imminuere. Nam Boetius in predica-
torum commentariis cap. de qualitate: fertur inquit quidam suasif-
simus orator egritudine febrili decoctus omnium literarum ami-
sisse doctrinam: in aliis uero rebus sanus et sibi constans. Scribit
et Plinius libro septimo cap. xxiiii. hec uerba: nec aliud est equo
fragile in homine morborum et casus iniurias atque etiam motus
sentiens: aliquando particulatim: interdum uniuersa: Nam ictus
lapide oblitus est litteras tantum: et ex prealto tecto lapsus matris:
et affinium propinquorumque cepit obliuionem. Alius egrotus seruorum
sui et nominis Messalla coruinus orator oblitus est. Itaque sepe deficit:
tētat: meditat: uel quieto corpore: et ualido sono quoque serpente
amputatur: ut inanis mens querat ubi sit loci: Sed et Auicena pri-
ma tertii tractatu primo cap. vi. Gallieni auctoritate commemorat
propter cadauera in Ethyopia cepisse aliquando pestilentiam: que
utque ad Grecorum respexit terras. si qui ex ea sanaretur: eos oium

rerum obliuionem cepisse. Constat igitur memoriam posse medicinali artificio seruari: et augeri; cum constet eam morbo: et imminui: et auferri: ac ueluti infantem stolidum reddere: ut ait Auicēna prima tertiū; quia fantasmatum copiam aufert. Sic q̄ cogitatioe actus; et discursus; ratiocinatioq; non commode fieri possunt: sicuti et non bene fit in infantibus: in quibus ymagines pre humiditate nimia abolētur. ¶ Dupliciter. n. cogitatioe uirtus ledi pōt. aut. n. medijs uētriculus; in quo cogitatioe existit: frigiditate: humiditateq; confunditur: aut ei desunt fantasmata: que in memoratiua seruari debeant. Contra hoc tamen esse uidetur: quod Auicēna vi. naturalium particula quarta sentit dicens. memoratiua est magis immaterialis: sed magis econtra huic dicitur: uirtutem memoratiuam duo continere: Nam et quas a cogitatioe ymagines recipit conseruat: et hoc sat materiale est cum materiali iuuetur instrumento. s. sicco proportionato et recognoscit seruata: nisi enim recognosceret non magis ea redderet: que ab ea repetuntur: et hec uis est immaterialis. Verū Gentilis hanc uim idem esse uoluit q̄ cogitatioe recognoscens: licet memoria nuncupetur. Est igitur: ut breui rem absoluamus partim magis materialis q̄ cogitatioe: partim minus materialis. ¶ Accidit autē memorie: ut immutuetur: Accidit ut auferatur: accidit ut corrumpatur: et alterum pro altero reportet: Verum corruptio melancholic species est: ea p̄pter Trussianus secundo regni quando ponuntur signa egritudinis cerebri: duo tantum nocumenta memorauit imminutionem scilicet: et ablationem: Igitur quia corruptio a calido: et sicco fit: nō erit de ea hoc loco disputatio: sed de ablatione tantum: et imminutione: neq; putamus ingratum quid facturi legentibus: si huc de simplicibus opusculo curam inseram: presertim cum nulla sit futuro sapienti necessarior: nullaq; cognita minus: Verum ego precipua et experta afferam. ¶ Due sunt cause precipue que memorie officiant. Altera frigiditas: Altera humiditas est: Verum Auicēna Gallienusq; uoluerunt plus frigiditatem: q̄ humiditatem officere: quia omnis naturalis operatio calore naturali fit: frigiditas autem confundit naturam: neq; eius opus ingreditur nisi tanq̄ subdominans instrumentum: ut patet secundo colligetur: et prima et secunda primi: et a cōciliatore differētia sexagesimā prima idō secūdo cāticorū cōmēto

8.
xcv. uocat eum calorem elementorum hoc est qui est sicut elemen-
tum nature: et tractatu tertio commento. clv. Eius igitur contrariū
quod est frigiditas obest plurimum: Verum obest mediaciū: hu-
miditas uero immediaciū: quia cum memoria confortetur sicco
proportionato: cuius est retinere: ut tertio de aīa: ergo confundit
humido tanq̄ disproportionato. frigiditas quoq̄ omnibus opatio-
nibus uniuersaliter obest: humiditas autem magis proprie uidet̄
obesse retentiue. hec cum ita sint potest tamen siccitas sup̄flua im-
pedire ne forme insigilentur: sicq̄ obesse uidetur retentioni: cum
tamen proprie obsit captioni: sed consequitiue retentiōi: quia quod
captum non est teneri non potuit. Verum frigiditas quia motum
spirituū impedit: cum eius sit quietare: sicut calidi mouere: ut in-
quit Autēna: inquit et Aristotiles. xiii. particula problematū tex-
tu secundo. Igitur hunc motum necessarium ad memorādum im-
pedit frigiditas: sed retentionem impedit humiditas: sicq̄ cessare
possunt ambiguitates utrum frigiditas plus obsit cū eius filia sit
obliuio: ut dicit Paulus cap. xxviii. an humiditas: qđ apđ multos
dubitatum est. ¶ Quia autem apud Gallienum in libello de rigo-
re. calor naturalis nō est purus calor: sed compositus in quo est p-
portio omnis equalitatis: ideo non omnis caliditas bonam memo-
riam facit: aut non omnis siccitas: sed certa et pportionata: omnis
uero discrasia immoderata deicit actum proprie uirtutis. Verum
si sup̄flua frigiditas immoderate iūgatur siccitati cōsurgere oportet
pessimam memoriam: et in capiēdo indispositam: et in recogit-
tando hebetem: Si autem coniungatur caliditas siccitati uelox qui-
dem erit spirituum motus: sed difficilis fiet inscriptio. Erit igitur
captio difficilis: sed rememoratio sat facilis: Verū hec oīa uaria ca-
liditatis siccitatisq̄ pportio uariabit gradualiter: sic et in aliis dis-
crasiarum lapsibus sentiendum est. ¶ Signa igitur breuibus ex-
plicemus: si siccitas dominetur: uigilie aderunt: capitis leuitas: et
nō abundabunt ille sup̄fluitates: que naso palato atq̄ oculis expel-
lunt: sed multum erit auritū cerū ē qđ ad memoriam pertinet: pre-
sentia difficile inscribuntur. Inscripta difficile amouētur. hinc fit:
ut que dudum gesta sunt ea melius teneāt: meliusq̄ reddāt: q̄ que
ex proximo gerūtur: Videmus hoc in senibus: q̄ eas res pulchre
memorant: quas in adolescētia gesserūt: eas quas eodem gesserint
b.ii.

anno non retinent. ¶ Vbi uero dominatur humiditas: adesse
somnia grauis; et profundus. hebetes sunt in omnibus motibus;
presentium bene recordantur; dudum uero gestarum rerum; et
aut nequaquam; aut difficile. humiditas enim et facile admittit; et
amittit facile impressionem. frigiditas stupidam mentem efficit. in
fert uertiginem. tardam rememorationem: caliditas uelocitate im
portat motuum: et recordationis: et caput tactu calidum. si itaque due
qualitates combinentur: complicari conuenit et signa earum tanta
proportione: quanta uariabuntur qualitates: aut insendentur: que ne
quaquam difficile erit ex predictis intelligere. possunt quoque hec disera
re: aut esse qualitates tantum: et non habere coniunctam mate
riam quantitatis notabilis: aut coniungi humoribus multis qualita
tum consimilium. Inesse autem materia ex suis signis facile cog
nosces: que a doctoribus suis locis ponuntur: et a me satis copiose
collecta sunt in commentariis aphorismorum Ypocratis secun
do aphorismorum commento. xxii. in digressione magna. ¶ Est et non
ignorandum has causas loco interdum differre. aut. n. causa nos
ces est in substantia cerebri posteriore: in qua parte est memoria
iuxta opinionem Auicene. aut est in sensu ipso: qui in uentre
continetur: aut in uase hoc est in superficie uentriculi posterioris:
sic. n. exponit Gentilis uerba Auicene: quod potest etiam intelligi
aut in paniculis: aut commissuris substantie cerebri: in quibus spiritus
continetur: aut in uase hoc est in craneo. Nam quis dicat Galienus in
decimo interiorum cap. tertio in craneo non posse esse passionem
que tollat memoriam: si tamen hec passio sit magna ualde: potest im
minuere: si non tollere: ut Gentili placet: ymo materia: et omne no
cumentum in temporibus comunicari potest memorie: et obesse: et
quod ibi locus materie capax: est et uariis musculus sensibilis: et
craneum ibi est tenue: ut innuit Haliabas nono theoricæ cap. de
causis obliuionis. Sic possent et alia multa in aliis membris nocere
metam et comunicare et ledere: que breuibus enumerari non possunt.
Preterea materie ipse aut apostema faciunt: ut in litargia contingit
aut non faciunt. ¶ Quod autem attinet ad pronosticum. obliuio
a natiuitate reportata difficile tollitur. Causa calida et sicca fixa
non facile quoque remouetur. si corpus sanum in ceteris rebus ap
pareat: nisi quod preter consuetudinem sit diminuta memoria: et

nisi succuratur male egritudines timende sunt. lxtargia. s. epilepsia ap
poplesia paralesis expectadeq; reliq; huiusmodi: q̄ ex materia flegma
tica in cerebro multiplicata in cerebro possūt constari. sic senut Aui
cenna. sic et Rasis primo continentis: Que ex humiditate aut ex frī
giditate facilius aboletur; quod plerunq; quidē dominis scolaribus
solet euenire: nam facilius est efficare et tunus: sic et calefacere: q̄ et
contra: presertim in cerebro: quod est principale membrum: et est frī
gidum et humidum: similis igitur lapsus adeo non est formidandus:
ut dissimilis: audentiusq; procedimus calefaciēdo: q̄ in frigidando.
membra enim principalia timemus magis in frigidare: q̄ calefacere.

¶ Curationem postremum inchoaturi sic exordiamur. Si causa ha
bet materiam apostemantem: cura apostematis ei adhibeatur: uelut
si sapientes medici suis locis tradidere: Si autem materiam habeat
at: sed non apostemantem ea digeratur: soluatq; atēq; applicare re
media quis audeat. nisi. n. expellatur materia: hec obesse sepe pos
sunt: prodesse autem nūq; neq; uero per digerentia: aut soluentia di
latabor: copiosi enim in huius sunt libri: et mediocribus etiam medicis
cogniti: Verum ubi euacuata fuerit materia: hec que dicturi sumus
obseruentur.

¶ I in causa frigida et humida tres sunt intentio
nes curandi. prima est: ut euacuato corpore: etiam caput particulari
ter euacuetur: et hec habet modos sex. ¶ Primus ut pillule exhibeā
tur in sero: quales sunt apud Mesue yera Gallieni confortata cū ca
storeo: et colloquintida: fortiores erunt si yera magna exhibeatur cū
nuce muscata: aut theodoricon: Verum ego in appropriatis pyllulas
meas scribam: guarū receptio est. Recipe thuris masculi mirre electe:
zizibis an. ʒ. i. se. pulueris capitis upupe. ʒ. ii. accori. ʒ. ii. yere ma
toris. ʒ. ii. castorei colloquintide an. ʒ. se. confice cum terbetina: et fi
at pasta: et dentur pillule pauce sed grosse supra leuem cenam in le
ctum descendenti: possunt etiam auferri ea: que solunt et dari nō so
lutiue. ¶ Secundus modus est masticare in mane zinziber: ut sali
ua multa expellatur: pdest et accorus: et nux muscata: et piper: et cul
bebbe cū masticis: in omnibus. n. eligenda sunt que et intentioni col
ferant: et a proprietate confortant. ¶ Tertius modus est caput obtar
mico alleulare qd potest taliter cōfici. Recipe succi maiorane. ʒ. ii. suc
ci accori. ʒ. i. nucis muscate. ʒ. i. se. musci grana duo: Inde per nasū
in mane tepidū trahatur ante cibū ore pleno aqua frigida: que postea
expellatur: Nasus quoq; sepiissime emūgatur: et sepe expuamus nam
generari catarrū et in eo q̄ latis canones seruet: hac etate nostra opor
b. iii.

tet: quem utilius est expuere: q̄ inglutire: ne aut in stomachū eat: aut in
 peetur. ¶ Quartus est gargarisma deponens flegma: et confortans
 caput: potestq; fieri sic. Recipe accori. ʒ. sc. origani pullegii an. ʒ. ii.
 buliāt in aqua cōmuni: et tādē collētur: et in. ʒ. x. collature pone oxil
 mellis squilitici. ʒ. i. se. mellis ro. ʒ. ii. misce: et tepidū gargariz et in
 mane. ¶ Quintus est frictio totius corporis primo: deinde capitis: et
 hoc. n. cōfert capiti: ut Cornelius celsus libro primo cap. xiii. debet
 aut a tibiis incipi frictio: postea paulatim superiora semp fricēt: ut de
 orfū uertatur materia: quapp id ne cōtingat in pleno cachochimōq;
 corpore fieri nequaq; debent: eiusdem generis est et capitis pectinatio
 sic. n. et Cornelius celsus: et Aristotiles ad Alexandrum imparant.
 ¶ Sextus est distere pro materia forte. nō tamē acutū. hoc. n. ab in
 ferioribus euacuat a superiorib; diuertit: ut dicit Auicēna quarta pmi.
 ¶ Intentio secunda est dieta conueniens: ait. n. Gall. pmo de pno l
 stico et pnocticoe cap. ix. hoc cōe peccatū a medicis fieri: materias q̄ l
dē peccātes euacuāt: quomō aut altera similis generet negligūt pui
dere. Nos igitur nō id negligamus: ymo diligentissime puideamus: et
 qd̄ ingenue fiet: si canones. xii. seruabūtur circa cibū et potū. ¶ Pri
 mus est: ut fugat rerū quarūlibet nimia repletio: apd. n. rabi Moysē
 concordati sunt antiqui: qd̄ plus nocet nimū de bonis cibus comedet
 re q̄ parū de malis. ¶ Secundus est: ut nō edant nisi eo tpe quo fames
 urgeat. ¶ Tertius est: ut oīa euaporātia: replētiaq; caput dimittātur
 ut legumina: fructus: et brasice. sunt. n. de maxie euaporātibus ad ca
 put: ut. xiii. tertii. cōcedi tamē post cibū solēt pira cocta: aut citronia
 tosta: et in calido ēt grana dulcis: aut muzzi granati: quorum ēt nu
 clei comasticētur. ¶ Quartus est: ut brodialia iuscula: oīaq; nimis
 humida effugiātur: quia addūt in humiditate: cuius curā intendimus.
 ¶ Quintus est: ut q̄ a pprietate nocēt memoriē dimittātur. Nam cep
 pe hoc facit: cum habeat humiditatē grossā: habeat et cōiūctam calidi
 tatem: que humiditatem fert sursum: et facit penetrare in loca: in que
 nō penetraret: oīa quoq; acrumina fuge: ut cepas. allea. porros. Eset
 hoc loco futura lōgissima disputatio: Verū sat p hoc opus suis capitu
 lis diximus. In illis igitur requirātur: neq; n. oīa repetere consilium
 est: oīs mala masticatio praua est. ¶ Sextus est: ut cruda relinquātur
ēt si cum aceto comedantur. ¶ Septimus est: ut leuis Temp sit cena:
 ¶ Octauus est: ut oīs cibus in coriandris finiatur: aut iuniperis: aut
crusta panis: supra quā nō bibāt. ¶ Nonus ut uinū uinosū effugiat

oīs medicor
 error

cibus, et
 potus qualis.

nam nimis uaporosus est: fertur ad caput indigestam materiam; et ad alia 10
membra: et licet sit calidum: frigidus tamen generat morbos: ut secun-
do de accidenti Galienus testificatur: licet sit causa bone digestionis
magis sitim quietans quam aqua: ut Aristoteles secunda problematum tex-
quarto. suffocat tamen uirtutem precipue si immoderate bibatur.

¶ Decimus acetum sit acutissimum et calidum in usu exiguo cum
cinamomo et ponatur in uasculo accorus; et pullegium: de quibus suis
capitulis diximus in hoc libro. ¶ Undecimus omnia cibaria: que
diu in stomaco morantur effugiantur: ut caseus et omnia supflue pin-
guia: et pisces quia chimum slegmaticum generant: et pastamentalia.

¶ Duodecimus oes nucleosi fructus solent obesse: ut nuges: et au-
lane: et castanee: et amigdale. ¶ Aer het canones quinqs. primus ut
clarus sit: et luminosus. alter ut sit siccus quantum fieri potest. Tertius ut
non sit uentosus: sed proprie fugiat austrum: et boream: ut disputavi-
mus. tertia aphorismorum commento sexto. Quartus ut aer camere de
puret ne ullo modo fetidus sit: aperiantur fenestre: et redolentium rerum
fassiculli comburatur: ut iuniperi: lauri: saluic: origani: et cetera: Quin-
tus: ut suffumigetur cum thure: aut cum mirra: et in magnis uiris cum

belzoi. ¶ Somnus habet canones sex. primus ut sit equalis uigilie non
in tempore. sed in effectu: ut scilicet tantum uigilia resoluat quantum somnus
humectat: et parum plus. Alter ut meridie non fiat: quia ut dicit
Aucena tertia primi generat egritudines humectantes: et reumatif-
mos. Tertius non fiat cito post cenam: sed saltem medietate hore due: sed
non supra renes: quia materiam fluere facit in posteriorem cellam cere-
bri. Quartus ut capite bene eleuato et bene coopto fiat. non tamen sa-
pflue: quia teste Bernardo gordonio nimia tectura caput debilitat re-
soluendo: sic dicit et Gerardus in glosa uiatice. Quintus ut non sub
radiis lune: nec in loco uentoso. Sextus ut prius supra latus dextrum
fiat postea super sinistrum: postea iterum super dextrum: et perdit in ore
tenere frustum nucis muscate. ¶ Motus habet canones sex. primus
ut ante cibum fiat. secundus: ut sit longus: et pro corporis robore la-
boriosus: ut bene resoluat. tertius ut per loca amena et sicca. quartus ut
post cibum non labore. quintus ut omnes corporis pitule simul exer-
ceantur: ut Galienus scribit ad ephigenem. simul ergo disputet. ambu-
let. manus moueat. sextus ut motus sit longus et quotidie fiat. Re-
pletio habet canones duos. primus ut nunquam repleatur. secundus ut
omnem supfluitatem suis expellat spibus: aut per se ipsum: aut cum

somnus

motus

repletio

coitus

auxilio. Ita q̄ ab omni corpis pte unde supfluitates mitti solēt emittatur. ¶ Coitus habet canones nouē. primus ut sit rarus: et non nisi cū natura sponte id poscit. secundus ut non fiat tpe plenitudinis stomachi. tertius ut non fiat tpe famis. quartus ut fiat in fine digestiōis. quintus: ut iam expulse sint supfluitates. sextus ut fiat cū dilecta: nō cū feda: aut cum muliere quam non ames. septimus: ut post ipsū dormias paululū. octauus: ut si tibi coitu grauior factus uidearis ab eo abstineas. nonus: ut nō sit in ultimis diebus lune ppe cōiunctionem

accidentia ai

¶ Accidentia animi tres canones continet. primus: ut tristitia oio effugiatur. alter: ut cura rei familiaris: q̄tum fieri potest amoueat: ut apud Claudianū. pectora nostra duas nō admittētia curas. tertius: ut cogitatio et mediatio scientiarum oblectetur. Nam apud Aristotilem. delectatio perficit opus. ¶ Intētio tertia est cōfortatio: que fit par

cōfortatio

tim cū extra appositis: p̄m cū hiis que inatus ponūtur. ¶ Extra apponit capitis lotio: q̄ suis t̄pibus fiat: et hēt canones. 4. p̄m ut raro fiat. puta oib⁹ octo dieb⁹. secūd⁹ ut fiat in mane stomacho uacuo. tertius ut in aere calido et sicco nō uentoso. quartus ut fiat cum hoc lexiuio.

lixiiuū cōfortas

Fiat cinis cum lauro et origano et edera et iuniperis et quercu: cum hoc fiat lixiuū cū aqua in qua prius hec bulierit. ℞. accori. M. i. se. foliorum lauri. M. i. postea fiat lixiuū: et eo facto impone florum camomille. M. i. quia concoctionem nō sustinet: et lauetur: et cū hoc sapone cōfricetur: Recipe saporis gallici seu solidi libr. ii. accori. ʒ. iii. affodillorū maiorane an. ʒ. i. nucis muscate. ʒ. iii. pista oia subtiliter et cribella: postea malaxa cum sapone et fiant magdaleones: melius tamen est ut feces aque: quā scribam in sapone ponantur et bene malaxentur. in fine postea bene exsiccentur caput cū p̄nis cōfricando:

sapo

non ut caput opponat igni: quia trahit uapores incerebrū. ¶ Apponitur extra et odoratoriū. cōueniet igitur pomū ambre descriptione cōmuni. qd̄ tamen ex calidioribus fiet in hyeme: ex minus calidis in estate: et effugiat omnem fetorem. Apponitur extra: et uescicatorium: quod si post aures fiat cum lacte titimalorū aut cataridibus: et diu apertum teneatur expurgat caput a multa humiditate. Ab extra et sternutamenta applicantur. Ab extra suffumigia: que si in camera fiat erūt utilia. ¶ Ab itra at cōferūt hec. sicados. maiorana. nuxmuscata garofili. buglosa pulcherime confert ideo in uase Vini poni debent eius fasciculi. Zinziber est nobile siue cōditū bis in ebdomoda aut ter ieiuno stomacho accipiat: et hortis quatuor ieiunet post ipsū: siue et nō cōditū mastice: et igluat. thus masculū albū deuoratū itegre p̄cipuū

odoratoriū

est. Ita ut si zin ziberis thuris an. 3. i. deuores: et supra ipsū dormias plurimum confert. Mirabulani quoq; chebuli conditi si omni ebdomoda unius pulpā edas ieiuno stomacho: et horis quattuor post ipsam ieiunes. Sissimbrium etiam cōfert. et est herba orti scārea: et ortina: et siluestris: que dicitur gallitricum. gumi edere: et pulegium: et accorus: qui est de precipuis. Turtur auis mire cōfert: et mirius caput upupe. ¶ Solent etiā fieri unguenta ad illuiniendum multa: Verum hoc est precipuum. ℞. radicū buglose et fumiterre an. 2. iiii. radicū ruthe 2. ii. in umbra prius siccata subtilissime terratur. succi gallitrici. succi eufragie. succi berbene an. 2. iiii. medulle anacardi. 2. i. testiculorū castrati biēnalis 2. i. lingue auis. 2. ii. pinguedinis urfi: et medulle spatule dextre ei⁹ aut salte ossis illius spatule exsiccati. misce oia in sartagine: et fiat unguentū: quo posterior pars: et capitis pulsus ter in anno inungant uere. s. hyeme: et autūno. aliā pōpuū. Recipe gumi edere. 2. i. ter bentine lote in uīno decoctionis accori libras duas: florū anthos et saluie et betonice. an. 2. ii. se. florū edere. 2. ii. salis gēme. 3. iiii. pinguedinis urfi antiquate libr. se. maiorane camomille. an. 2. ii. omnia mixta disulentur: et quod distulatum est in uase uitreo bene obruret: et cum musco aromatizetur: et fiat ut de priore linimēto ¶ Guido pater meus sic descripsit Recipe olei philosophorū me sue libr. iiii. olei antiquissimi oliuarum: aut si non habetur sit sublimatum: olei de alchanna an. libr. ii. piuguedinis talpe et mustelle et urfi an. 2. ii. castorei. 3. iiii. succi accori libr. iiii. succi anthos: succi betonice an. libr. se. succi gallitrici et ciperi an. 2. iiii. maluatici libr. ii. aque uite libr. mediam. bullat omnia lento igne usq; ad aliquā cōsumptiōem: postea impone hec. Recipe laudani. 3. i. se. nucis mucate. 2. se. macis gariofilorū: euforbii: omniam pipū an. 3. ii. et pista omnia et impone et repōe omnia simul in uase bene clauso per dies. xxx. postea at impone in alembico et distiles: et uidetur: quia quod ultimo exit est fortius: et calidius: hoc unguentum profecto est efficax: quo tēpora: et posterior pars cerebri perungitur: Verum presupponit bonam euacuationem et regimē bonū: in hyeme fieri potest semel in ebdomoda: quādo mane uis caput lauare. in estate sufficit semel in mense. Inueni autem: q; fel leopardi mirabile est. Verum experiri non potui: quia nō potui ha

bere. ¶ Per os autē conueniē inter philosophos cōfectio anacar
dina: q̄ confert obliuioni et caniciei ante horam: et morphee et ba
ras: Rasis libro diuisionum duas ponit descriptiones: Verum Me
sue in summa tertia rubrica de imminutione memorie describit sic
Mirabulanorum: chebulorum: indorum: belluricorum: emblicorū
an. ʒ. iiii. piperis: macropiperis: ollibani: zinziberis: isopi sicce:
accori: spice: ciperi: mellis anacardi .an. ʒ. v. mellis apum q̄tum
sufficit: dosis apud rasim est sicut iuiuba: et Mesue in antidotario
distinctione prima multum uariat eam. Addit. ii. bedust. ʒ. ii. costi
anacardi zuchari tabarzet. burungi. baccarū lauri an. ʒ. vi. cipe /
ri. ʒ. iiii. et dosar. ʒ. ii. cum aqua feniculi et apii: et dat post sex men
ses. sed caueat summens a labore. ira et ebrietate. similem descri
ptionem omnino ponit Auicēna. quinto canone summa prima tra
ctatu tertio capi. xxv. et serapio ponit aliam translatā ut dicit a Sa
lomone: ponit aliam: et Rasis nono almanforis. ¶ Verum scribā
rem magis tutam: et ad memoriā maioris efficacie: precedentibus
rebus prescriptis obseruatis canonibus et est placida usui. **Recipe**
nucis muscate: gariofilorū: zinziberis: oium piperū an. ʒ. iiii. se.
Toniperorum. ʒ. se. ipericonis: corticum citri: florum anthos: basi
liconis: maiorane: mente: pullegii: bacharum lauri: calamenti: spit
ce: xilaloos: cubebārum: cardamomi: calami aromatici: sticados:
an. ʒ. i. thuris masculi. ʒ. i. camedreos: camepitheos: melege: ma
cis. an. ʒ. i. se. accori. M. i. se. origani: isopi sicce: ruthe: gartofilate
aristologie utriusq̄: peonie: cubebārum: cassie lignee: pollipodii:
squinanii: celidonie: agrimonie: pimpinelle. diptami: tormentille:
scabiose: maratri: anisi: cimini: siselleos: nasturcii: an. ʒ. i. tiriace
antique. ʒ. i. aque uite glorificate secundū artem: quā cap. de aqua
uite scripsimus: aut saltem sit ex bono uino: et quater distillata:
Recipe eius libr. viii: et impone omnia predicta bene pistata: et cri
brata: poneq̄ in uas uitreum clausum: et sine per dies. xl. fermen
tari: postea autem in alembico uitreo infundatur. nasusq̄ bene lu
tetur cum recipiente ne odor euaporet: et quater distilletur: eam
semper remittendo super feces suas: nisi q̄ in quarta distillatione
addatur omnium mirabolanorum anacardorum an. ʒ. ii. se. pistā

12
bene: et misce: et sine: ut per dies sex quiescant: postea distilletur
primo lento igne: postea paulatim fortiore: uidebis autem ter colo-
rem comutare: primo. n. erit ut aqua: postea subcitrina: postremo
aucto ualde igne fiet citrina: decet postea: ut ambra: et musco aro-
matizetur: aqua prima erit remissior secunda: et erit pro incipient
ribus et pro estate: secunda etiam remissior q̄ tertia: ¶ Modus ac-
cipiendi est: ut bis in septimana accipiatur coclear unū in sero sine
cena aut mane stomacho uacuo: et ieiunetur post horis sex: si etiā
cū ea illinitas tempora et cellam memorie facit mirabilia: et si. n.
Auicenna prima tertū tractatu primo cap. xxviii. dixerit non esse
supra illam partem ponenda epithimata propter priuationem com-
missurarum: sed supra coronalem: tamē de frigidis loquebat: que
non penetrant: et obsunt nucē: calida autem: et tam subulbia pene-
trant: et non obsunt nucē: q̄q̄ non sit negandum quin etiam col-
ronali imponi debeant. ¶ Solemnis quoq̄ est canon: ut quando
sufficiēter cerebrum erit exsiccatum ibi sistamus: ne in discrasia
siccam precipitemur: que est infortunatior: q̄ humida: ymo melius
est infra subsistere q̄ cerebrum exquisitissime exsiccare. ¶ Caue
atq̄ qui hiis utitur ab ira labore repletionē: et coitu: ac etiam nisi
prius facta euacuatione sufficienti. ¶ Nemo supra ipsam aquam
presumat. eius proprietatē expertam de memoria nullus dubitet
habet et alias uirtutem regitiuam totius corporis mirabiliter forti-
ficat. et ea propter uitam prolongat sic: ut quidam ob eius usum
e l. ānos incolumis exegerit: bonum efficit colorem, frigidos op-
pugnat morbos: pustulam malam necat: et omnes morbos ex hu-
morum putredine causatos sanat: et precipue quartanam: paralysi
et spasmo confert: sanat nefreticos. ¶ Cum hiis tamen iuuamē-
tis habet et nocuenta: quia calidum epar: et caput habentibus ex-
hiberi caute debet. solco et res uariis membris appropriatas impo-
nere: et ad eorum morbos propinare et feliciter: Verum in memo-
ria nutrienda atq̄ augenda mira res est: sed colericis: exercitatis:
et in estate et regione calida cum sapientia exhibeatur. Ita ut epar
epithimate cōtēper: qd̄ tamē frāte plectoria epithimari nō debet: ut
xiiii. tertū: sed et aqua: ut diximus in plectoria exhiberi nō debet.

C Laudauit Auicena dyambrom: alii uero utrūq; dyamuscum:
dulem uidelicet et amarum. Ego aut̄ soleo sic ordinare. Recipe ra
dicum accori incisarum: ut raffanus. libr. ii. omnium piperū zini
ziberis an. 3. iiii. se. thuris masculi. 2. se. nucis muscate: gariofilo
rum an. 3. i. pista omnia: et cū melle apum cōfice. Accipiat omni
sero rotulas duas anteq̄ in lectū uadar. Si tamen additiias species
dyambre: si et muscum apponas non erūt inūtilia. Hec hactenus
sufficiant de cura eius: que a frigidityate et humiditate procedunt:
Illa autem quam efficit siccitas. digestionē. euacuationē. conforta
tione. humectationēq; perficitur: que omnia quidem copiosius a sa
pientibus medicis in suis libris tradita sunt. Neq; egent: ut hoc
loco scribantur: presertim cum sint rarissima: et uix nisi in sene cō
perta. Seruentur igitur modi quos diximus: nisi q̄ cū rebus siās
proportionatis.

Laus sit Xpo Iesu deo nostro eiusq; intemerate matris Marie

FINIS.

Libellus de omnibus ingeniis augēde memoriē foeliciter explicat

**Impressum Bōonię per me Platonem de benedictis ciuē Bono
niensem Regnante Indlyto Principe. d. d. Iohanne Bentiuolo se/
cūdo āno incarnatōis dominice Mcccclxxxii. die. xxiiii. Ianuarii**

